

130. שדר של מפקד א"ק בעניין העזרה בנשק ליהודים*

אחרי ככלות הכל, יהודים מכל מיני קבוצות, גם קומוניסטים, פונים אלינו, ומבקשים נשק כאילו היו לנו מחסנים מלאים. בתור ניסיון מסרתי אקדחים אחדים. אין לי ביטחון שישתמשו בנשק זה כל עיקר. נשק נוסף לא אתן, כי כידוע אנו עצמנו אין לנו, ואני מחכה למשלוח נוסף. הודיעו לי איזה קשר יש ליהודים שלנו עם לונרון.

קאלינה

אר' יר ושם, 25/93 — 0

• השרר של גנראל רובצקי (Rowecki) מפקד א"ק, שוגר לממשלה הפולנית בלונרון ב-4 בינואר 1943. א"ק — *Armia Krajowa* — חיל המולדת: הזרוע הצבאית של המחתרת הפולנית הכפופה לממשלה הגולה בלונרון.

131. פניית "הארגון היהודי הלוחם" לארגוני מחתרת פולניים בעניין העזרה בנשק

13.3.1943

אדונים יקרים!

... הימים הקרובים עלולים להביא לקץ של יהדות וארשה. האם אנחנו מוכנים? מבחינה חומרית רע מאוד. מתוך 49 הכלים שהוקצו לנו ראויים לשימוש רק 36 וזאת בשל חוסר התחמושת. מצבנו בנשק הורע אחרי הפעולות המרובות בשבועות האחרונים, בהן השתמשנו בתחמושת מרובה. ברגע זה אין בידנו אלא עשרה כדורים לכל כלי. הרי זה מצב קטסטרופלי.

נא מסרו בשמנו לשלטונות, שאם לא תבוא מיד עזרה גדולה, נראה בכך ארישות של הנציגות והשלטונות לגורל יהודי וארשה. הקצבת כלים ללא תחמושת היא כלגלגנות צינית לגורלנו, ומאשרת את ההשערה, שארס האנטישמיות מוסיף לפעפע בחוגים השליטים של פולין, למרות הניסיון האכזרי והטרגי של שלוש השנים האחרונות. אין בדעתנו לשכנע בדבר נכונותנו וכושרנו להילחם. החל מה-18 בינואר נמצא הציבור היהודי בווארשה במצב של מאבק מתמיד עם הכובש ומשרתיו. המכחיש זאת או מטיל ספק בכך, אינו אלא אנטישמי להבעיס.

אולם מצד השלטונות והנציגות אנו מצפים לא רק שיתייחסו ב"הבנה" לענייננו, אלא שיעלו אל ראש בעיות היום את רצח מיליוני היהודים, אזרחי פולין. אנו מצטערים צער רב, על שאין באפשרותנו לבוא במגע ישיר עם ממשלות בנות הברית, עם הממשלה הפולנית והארגונים היהודיים בחוץ, בכדי למסור מידע על מצבנו ועל היחס אלינו מצד השלטונות והציבור הפולני.

אדונים יקרים!

אבקשם לנקוט מיד צעדים דרושים אצל שלטונות הצבא ונציגי הממשלה. אבקש לקרוא מכתב זה ולתבוע במפגיע ולאחר לפחות 100 רמונים, 50 אקדחים, 10 רובים וכמה אלפי כדורים בקוטר שונה. אני מוכן להמציא תוך

יומיים תכניות מדויקות של העמדות שלנו בצירוף מפות, כדי שההכרח בהספקת נשק לא יהיה מוטל בספק כלשהו.

מפקד "הארגון היהודי הלוחם"
(—) מלאכי

מארק, עמ' 210—216.

• כינויו של מרדכי אנילביץ'.

132. מתוך סקירה של קצין א"ק, הממונה על המדור לענייני יהודים*¹

... בתחום הצבאי מכוונות היו תביעות היהודים להשגת נשק ועזרה מקצועית להכנת הקרב האחרון והסופי של גיטו וארשה. "הארגון היהודי הלוחם" נקט עמדה החלטית, שגורלו של גיטו וארשה, כמוהו כגורלם של כל הריכוזים היהודיים האחרים, נחרץ, כי צפוי לו כיליון גמור במוקדם או במאוחר. לפיכך מבקשים הם למות בכבוד, כלומר — כשירים מחזיקה בנשק. בדצמבר (1942), לאחר בקשות נמרצות, נמסרו ל"ארגון היהודי הלוחם" על-פי פקודת המיפקדה הראשית 10 אקדחים וכמות לא גדולה של תחמושת. נשק זה היה במצב גרוע מאוד ורק מקצתו היה ראוי לשימוש. "הארגון היהודי הלוחם" ראה מתנה זו כסיפוק חלק זעום של הצרכים. הוא תבע אפוא עזרה יעילה יותר לאינ-ערוך, והביע את נכונותו להקציב חלק חשוב של הקרנות² העומדות לרשותו במרכז, לרכישת נשק. דרישה זו יכלה לבוא על סיפוקה רק במידה זעומה ביותר. לפני 17 בינואר³ 1943 (תאריך החיסול השני של גיטו וארשה בן 50,000 הנפש דאז) קיבל "הארגון היהודי הלוחם" 10 אקדחים נוספים*, הנחיות לפעולות חבלה, נוסחה ליצירת בקבוקי תבערה וכן הדרכה בפעולות צבאיות. את פרק הזמן עד ל-17 בינואר 1943 ציינו הכנות קדחתניות

של "הארגון היהודי הלוחם" למאבק, קריאות עקשניות בלתי פוסקות לעזרתו של הצבא, אשר התייחס לקריאות אלו באי-אמון ובהסתייגות מרחיקת-לכת. חיסול הגיטו, שהוחל בו ביום ה-17 בינואר 1943, נתקל בהתנגדות מזוינת נחושה, שעוררה בלי ספק מבוכה אצל הקלגסים הגרמנים וגרמה להפסקת האקציה לאחר ארבעה ימים. "הארגון היהודי הלוחם" העריך את הצלחתו כדחיית שעת החיסול הסופי לזמן-מה ובמרץ בלתי מעורער המשיך בהכנות למאבק חדש, כשהוא תובע בעקשנות גוברת והולכת את עזרתו של הצבא. על פי פקודת המפקד העליון ערכתי בעניין זה שלוש התייעצויות עם מפקד "דראפאץ"⁹ מר קונאר⁶. קונאר הסכים להושיט לגיטו וארשה עזרה חומרית והדרכתית וכן הזכיר אפשרות של עזרת היחידות שלנו מבחוץ. מיד התחילה העבודה בהדרכתו של כירורג⁷. נוצר מגע בין יורק⁸ מ"הארגון היהודי הלוחם" ובין קצינים שלנו. ל"ארגון היהודי הלוחם" נמסרו 50 אקדחים, כמות גדולה של כדורים, כ-80 ק"ג חומר לייצור "בקבוקים" וכמות מסוימת של רימוני-הגנה. בגיטו הופעל בית-מלאכה לייצור בקבוקים. מלבד זה נעשו הקלות ברכישת הנשק, ש"הארגון היהודי הלוחם" עסק בה על דעת עצמו. תכנית המאבק בגיטו עובדה במשותף והובאה כחשבון עזרת היחידות שלנו. ב-6 במרס 1943 נאסר יורק (בדירה ברחוב וספולנה). עובדה זו בלמה את מהלך העבודה, שהתנהלה בתחום שיתוף-הפעולה בין "הארגון היהודי הלוחם" ובין "דראפאץ". למעלה מעשרה ימים לאחר המאסר ניהלתי שיחה עם קונאר. נושא השיחה היה הגדרת המטרה של שיתוף-הפעולה מצד יחידותינו עם הגיטו הלוחם. המטרה היתה אמורה להיות הוצאת מספר רב ככל האפשר של יהודים אל מחוץ לתחומי וארשה ואכסונם, דבר שיכולתי לבצע כל רגע. תכנית זו לא הוצאה אל הפועל. שום יחידה לא יצאה אל האזור שנקבע לה. "הארגון היהודי הלוחם" קבע, כי מן הנמנע הוא שאנשיו יפרצו להם דרך למרחק של מאות קילומטרים, ותחנת הציוד והמעבר שנוסדה על-פי פקודת אדווארד מ"לן"⁹ אל"הרצ'קה"¹⁰ — נתגלתה כעזרה בלתי מספקת. קבלת יהודים אל היחידות הצבאיות שלנו בתחומי "דראפאץ" ו"ציגלניה"¹¹ הוכחה כבלתי-אפשרית. לעומת זאת הביע קונאר את הסכמתו לארגן את היהודים ביחידות להתנגדות פסיבית. יחידה אחת כזאת הוקמה בווארשה. קצין שלנו מונה לאימון היחידה הזאת. הוא הגיע למקום-האימונים, קבע פגישה, אך לפגישה לא בא. כתוצאה מהתערבויות רבות הגיע הקצין הנ"ל לנקודת האימונים עוד פעם אחת, אך היה אז בגילופין. הפניות הנוספות לא

הביאו כל תוצאות. יחידת המרד היהודית לא קיבלה כל הדרכה צבאית
וחדלה להתקיים...

מארק, עמ' 334 — 337.

1. הממונה על המדור לענייני יהודים בא"ק היה הנריק וולינסקי (Wolinski). אשר כינויו במחתרת היה "ואצל"אב".
2. הכוונה לבספים שהושגו על-ידי "הארגון היהודי הלוחם" בגיטו לקניית נשק.
3. טעות בתאריך. התאריך הנכון הוא 18 בינואר.
4. המקורות היהודיים אינם מאשרים קבלת משלוח זה.
5. כינוי סתר לא"ק מחוז וארשה.
6. כינויו של גנרל אנטוני כרושצ'ל (Chrusciel), מפקד כוחות א"ק במחוז וארשה.
7. ראש מטה א"ק במחוז וארשה, סטאניסלאב ובר.
8. אריה וילנר, נציג "הארגון היהודי הלוחם" בצד הארי של וארשה.
9. א"ק מחוז לובלין.
10. א"ק מחוז וולין.
11. מחוז בסביבות וארשה.